

Arbeidsmarkt huisartsenzorg regio Friesland, 2019/2020

De arbeidsmarkt van de Nederlandse huisartsenzorg staat onder druk. Maar wat zijn daarin de regionale verschillen? Het Nivel geeft inzicht in de arbeidsmarkt van de huisartsenzorg per Arbeidsmarkt Zorg en Welzijn (AZW-)regio, in een serie van in totaal 28 factsheets (één voor elke AWZ-regio). Elke regio kan op basis hiervan een eigen strategisch arbeidsmarktbeleid ontwikkelen, met als uiteindelijk doel om met elkaar de balans op de arbeidsmarkt van de huisartsenzorg te verbeteren.

De factsheets geven per regio een actueel beeld van:

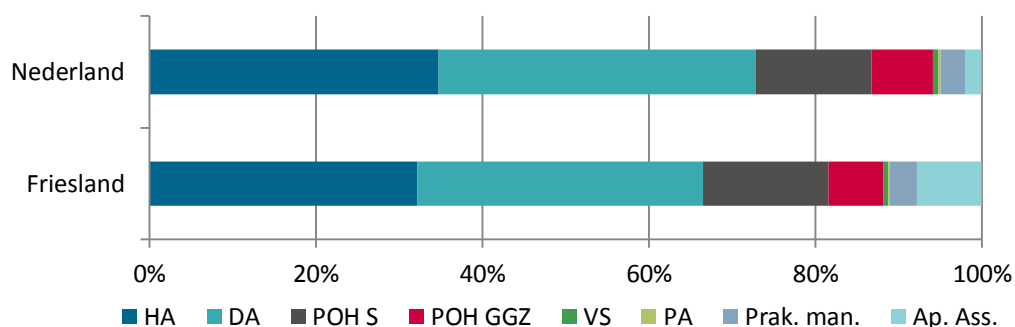
1. Capaciteit aan personeel in de huisartsenpraktijk (en daarmee het aanbod aan huisartsenzorg)
2. Opleidingscapaciteit in de huisartsenpraktijk
3. Vacatures en verwachte tekorten in de huisartsenpraktijk
4. Drukke in de huisartsenpraktijk
5. Oplossingsrichtingen en -maatregelen voor in de huisartsenpraktijk

Ten slotte geven we per regio een samenvatting.

1. Functies en capaciteit in de huisartsenpraktijk

In de regio Friesland was in 2019/2020 in een gemiddelde huisartsenpraktijk 5,7 fte (fulltime equivalent) in de dagzorg werkzaam. Huisartsen (32%) en doktersassistenten (34%) hadden hierin het grootste aandeel. Het overige aandeel werd geleverd door ondersteunend personeel, zoals de praktijkondersteuner somatiek (POH S¹) (15%), de praktijkondersteuner geestelijke gezondheidszorg (POH GGZ²) (7%) en de praktijkmanager (3%). Friesland verschilde qua personeelssamenstelling licht van de gemiddelde Nederlandse huisartsenpraktijk (zie figuur 1). Het aandeel huisartsen was wat lager, terwijl de functie van apothekersassistent in relatief veel praktijken in de regio Friesland voorkwam.

Figuur 1 Verdeling van de capaciteit in de huisartspraktijk (in fte) in 2019/2020, naar functie

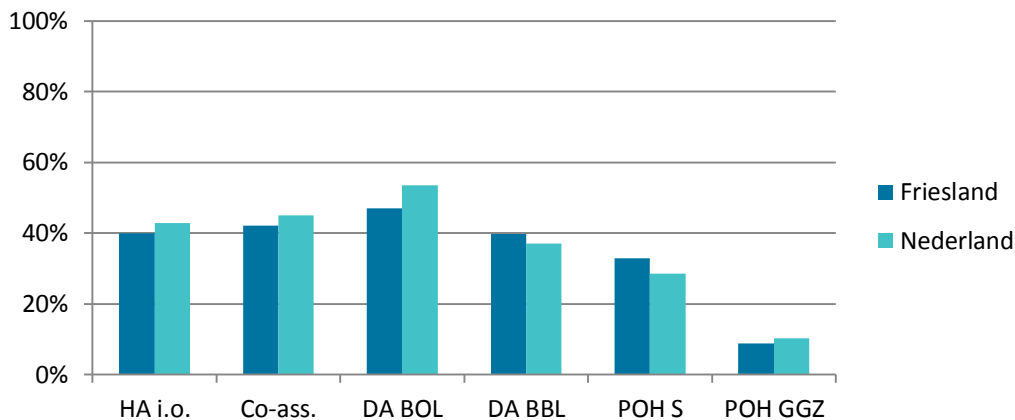
¹ In de vragenlijst uitgevraagd als: "POH- (somatiek / ouderenzorg / jeugd) / Praktijkverpleegkundige".

² In de vragenlijst uitgevraagd als: "POH-GGZ / SPV /Praktijkverpleegkundige GGZ / GGZ-medewerker".

2. Opleidingscapaciteit in de huisartsenpraktijk

In 2019/2020 had 40% van de praktijken in de regio Friesland een opleidingsplaats voor de functie van huisarts, 47% voor de functie van doktersassistent (DA; beroepsopleidende leerweg, BOL), 40% voor de functie van doktersassistent beroepsbegeleidende leerweg (DA BBL) en 42% voor co-assistenten. Een kleiner aantal praktijken gaf aan een opleidingsplaats te hebben voor de POH S (33%) en POH GGZ (9%). Friesland verschilt hierin iets ten opzichte van de gemiddelde Nederlandse huisartsenpraktijk, alleen het wat lagere percentage bij de DA BOL valt op (zie figuur 2).

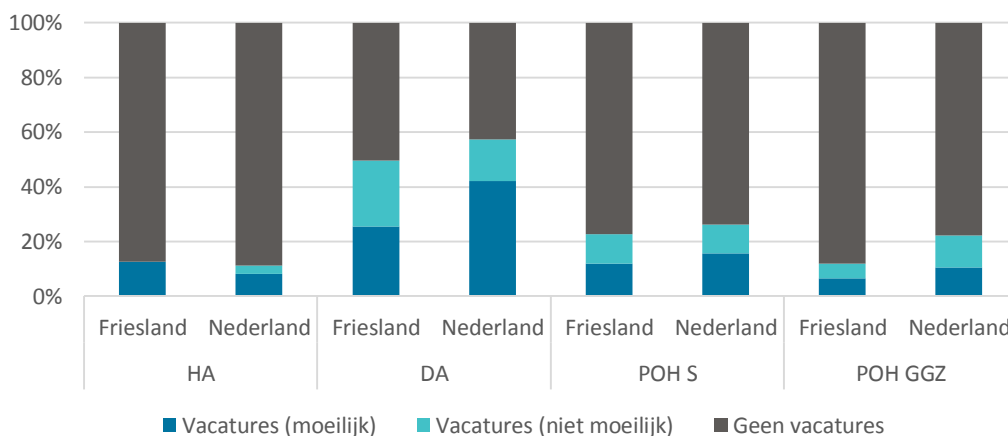
Figuur 2 Percentage huisartsenpraktijken dat opleidingsplaatsen had in 2019/2020, naar functie

3. Vacatures en verwachte tekorten in de huisartsenpraktijk

Een eerste indicator voor knelpunten op de arbeidsmarkt is het percentage praktijken dat in het afgelopen jaar vacatures had, en het percentage dat aangaf dat deze moeilijk vervulbaar waren. Beide staan gecombineerd in figuur 3. In Friesland was het percentage praktijken dat een (moeilijk vervulbare) vacature had voor de meeste functies wat lager dan gemiddeld in Nederland, behalve voor de huisarts. Voor de DA, POH S en POH GGZ gaven minder praktijken in de regio Friesland aan moeilijk vervulbare vacatures te hebben gehad.

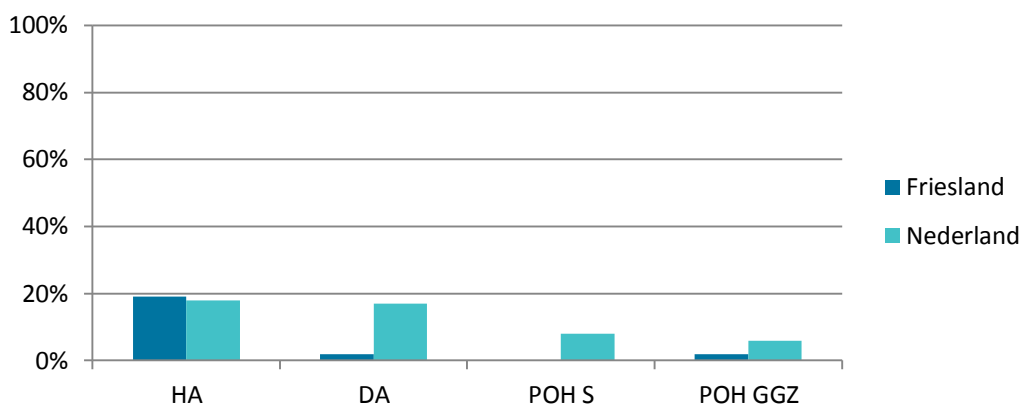
*Figuur 3 Percentages huisartsenpraktijken dat in het afgelopen jaar, van onder naar boven, (1) vacatures had die moeilijk te vervullen waren, (2) vacatures had die niet moeilijk te vervullen waren, en (3) geen vacatures had, naar functie**

* Bij huisarts (HA) gaat het om de zelfstandig gevestigde huisarts, niet de HIDHA's of waarnemende huisartsen die in de praktijk werkzaam kunnen zijn.

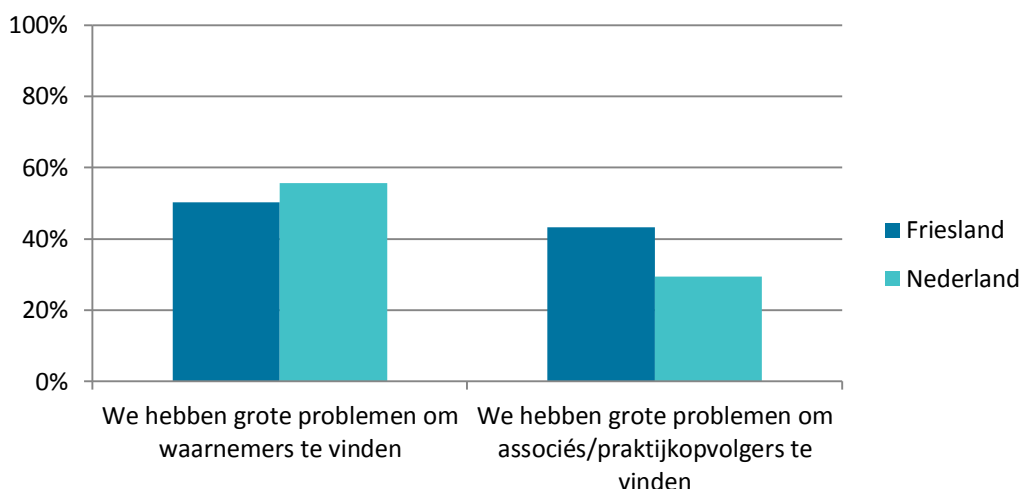
Een tweede indicator is het percentage praktijken dat het komende jaar een groot tekort verwachtte. Voor 2019/2020 is in Friesland te zien dat dit verschilde per functie (zie figuur 4). Het vaakst werd een groot tekort verwacht voor de huisartsen. Voor de functie POH S waren er geen praktijken die een groot tekort verwachtten. Verder lag ook het percentage praktijken in de regio Friesland dat grote tekorten verwachtte voor de DA en POH GGZ lager dan gemiddeld in Nederland.

Figuur 4 Percentage huisartsenpraktijken dat in 2019/2020 de komende 12 maanden een groot tekort verwachtte, naar functie

Een specifieke indicator vormen de problemen die praktijken ondervonden bij het vinden van waarnemers dan wel associés of praktijkopvolgers. In 2019/2020 gaf respectievelijk 50% en 43% van de praktijken in de regio Friesland aan hiermee grote problemen te hebben. Het eerste percentage is redelijk vergelijkbaar met de gemiddelde Nederlandse praktijk (zie figuur 5). Voor het vinden van associés of praktijkopvolgers lag het percentage in Friesland flink hoger dan gemiddeld in Nederland.

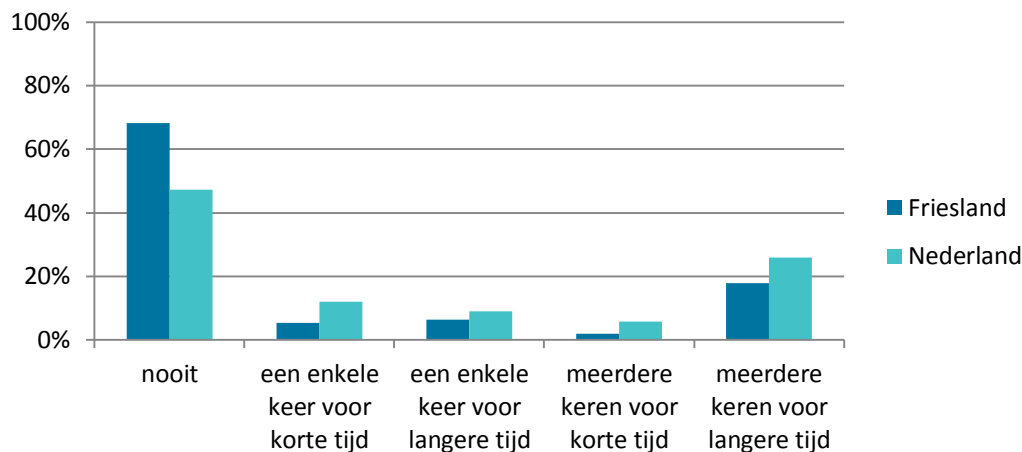
Figuur 5 Percentage huisartsenpraktijken dat aangaf grote problemen te hebben om associés/ praktijkopvolgers te vinden en percentage huisartsenpraktijken dat aangaf grote problemen te hebben om waarnemers te vinden

Als gevolg van personeelskrapte kan het voorkomen dat praktijken tijdelijk geen patiënten aannemen. In de regio Friesland kwamen deze ‘patiëntenstops’ vanwege een tekort aan capaciteit in

de afgelopen vijf jaar minder vaak voor dan bij de gemiddelde Nederlandse huisartsenpraktijk (figuur 6). Als het voorkwam was dat wel het vaakst meerdere keren voor langere tijd.

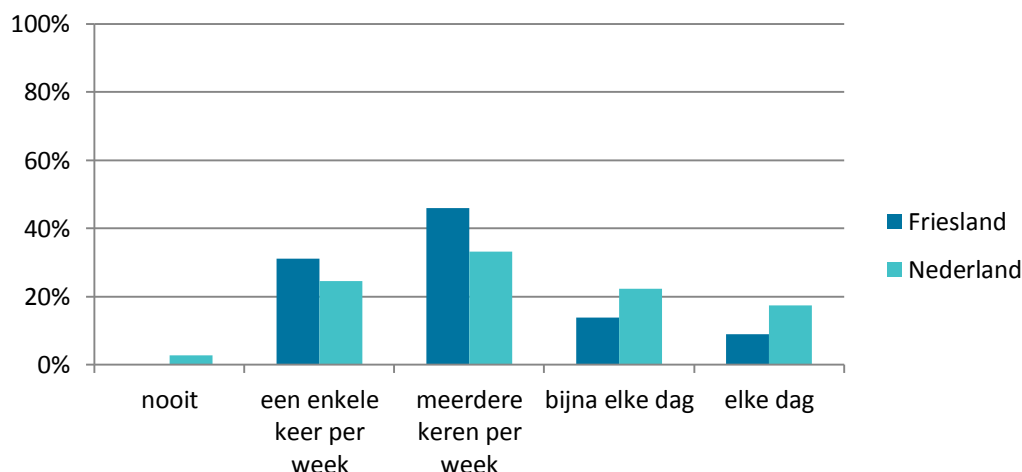
Figuur 6 Frequentie en duur waarmee in de afgelopen vijf jaar tijdelijk geen nieuwe patiënten konden worden aangenomen vanwege een tekort aan capaciteit

4. Drukke en werklast in de huisartsenpraktijk

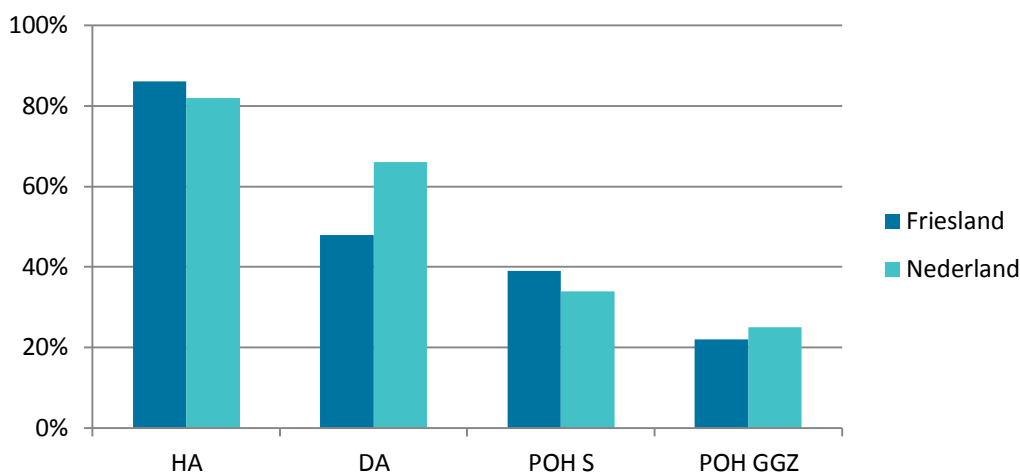
Drukke en werklast in de huisartsenpraktijk kan tot gevolg hebben dat het spreekuur uitloopt. In de praktijkenquête is gevraagd hoe vaak dit het geval was, per week en/of per dag. De situatie in de regio Friesland was in 2019/2020 verschilde met die van de gemiddelde Nederlandse praktijk (zie figuur 7). Het percentage praktijken waarbij (bijna) elke dag het spreekuur uitliep door te hoge werkdruk lag lager dan gemiddeld in Nederland, hoger is het percentage dat aangaf dat dit een enkele of meerdere keren per week voorkomt.

Figuur 7 Frequentie waarmee het spreekuur uitliep door grote drukte/hoge werklast

De ervaren werkdruk in de huisartsenpraktijk is in 2019/2020 ook rechtstreeks uitgevraagd. Op een 3-puntsschaal (lage/gemiddeld/hoge werkdruk) en per functie gaf 86% van de praktijken in Friesland aan een hoge werkdruk te ervaren onder huisartsen, ten opzichte van 82% landelijk. Bij doktersassistenten was dat het geval voor 48% van praktijken in de regio Friesland. Dit is aanzienlijk lager dan onder gemiddelde praktijken in Nederland (zie figuur 8).

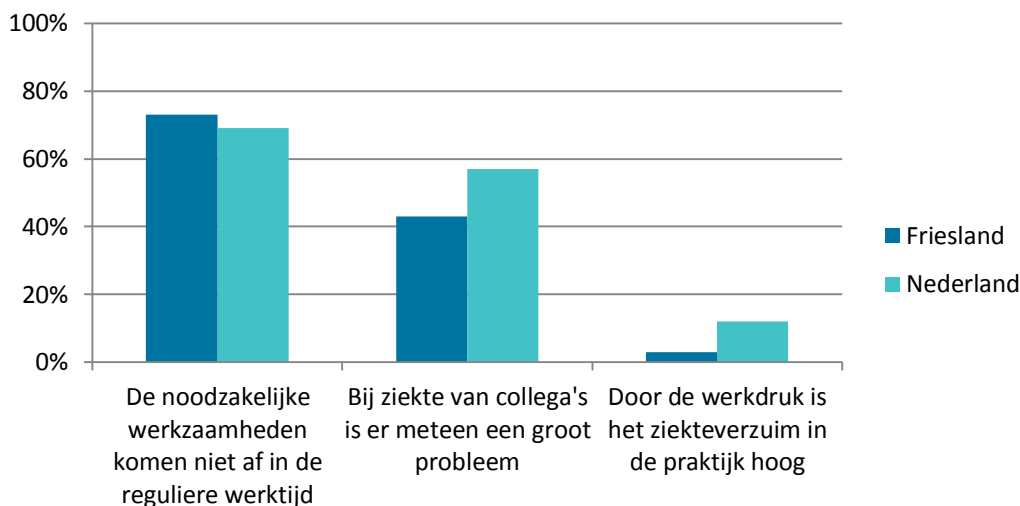
Figuur 8 Percentage praktijken dat aangaf een hoge werkdruk te ervaren, per functie*

* Bij huisarts (HA) gaat het om de zelfstandig gevestigde huisarts, niet de HIDHA's of waarnemende huisartsen die in de praktijk werkzaam kunnen zijn.

Een laatste indicator voor de ervaren werkdruk vormen de drie stellingen in figuur 9. In 2019/2020 was een meerderheid van de praktijken in de regio Friesland het eens met de stelling dat de noodzakelijke werkzaamheden niet in de reguliere werktijd afkomen (73%). Minder praktijken gaven aan dat bij ziekte van een collega er meteen een groot probleem ontstaat (43%). Vooral het percentage dat aangaf dat door de werkdruk het ziekteverzuim hoog is, ook in vergelijking met Nederland, relatief laag (3%).

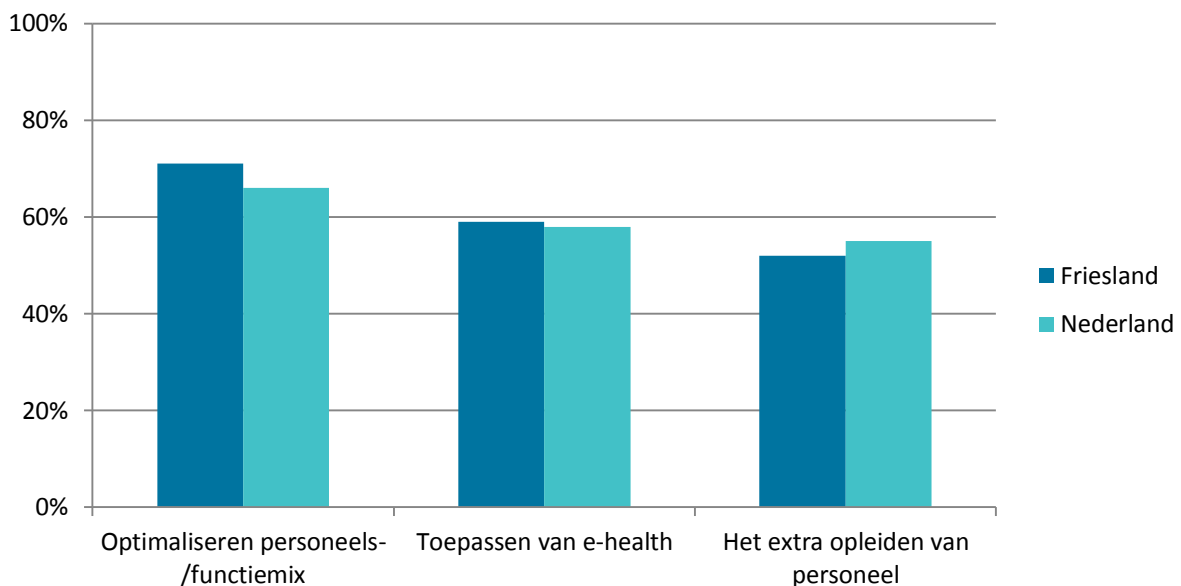
Figuur 9 Percentage huisartsenpraktijken dat het eens is met drie werklast-stellingen

5. Maatregelen die huisartsenpraktijken nemen

Gegeven de voorgaande knelpunten op de arbeidsmarkt en drukte in de praktijk, treffen huisartsenpraktijken in de regio Friesland verschillende maatregelen om zich op (verdere) capaciteitsproblemen voor te bereiden. In 2019/2020 namen de meeste praktijken in Nederland drie typen maatregelen: het optimaliseren van de personeels-/functiemix, het toepassen van e-health en extra opleiden van personeel. In figuur 10 is te zien dat er wat dit betreft slechts kleine verschillen zijn tussen Friesland en Nederland. Het percentage praktijken in Friesland dat aangaf het optimaliseren van de personeels-functiemix als oplossingsrichting in te zetten, was met 73% iets hoger dan gemiddeld in Nederland. Het opleiden van extra personeel werd door iets minder praktijken in Friesland toegepast dan gemiddeld in Nederland.

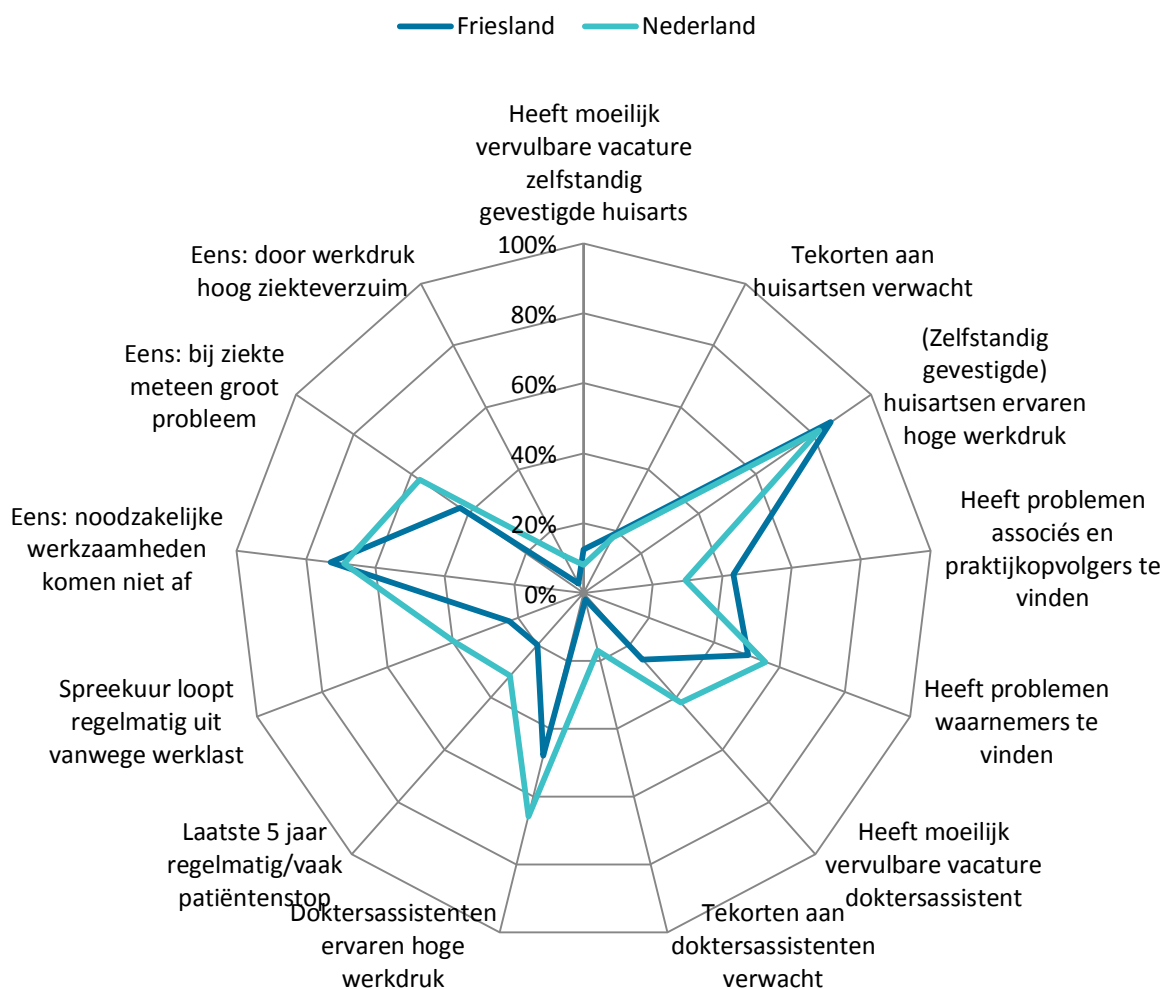
Figuur 10 Percentage huisartsenpraktijken dat voor de drie landelijk meest genomen maatregelen aangaf deze toe te passen ter voorbereiding op de toekomstige personeelsbehoefte

6. Samenvatting en conclusie

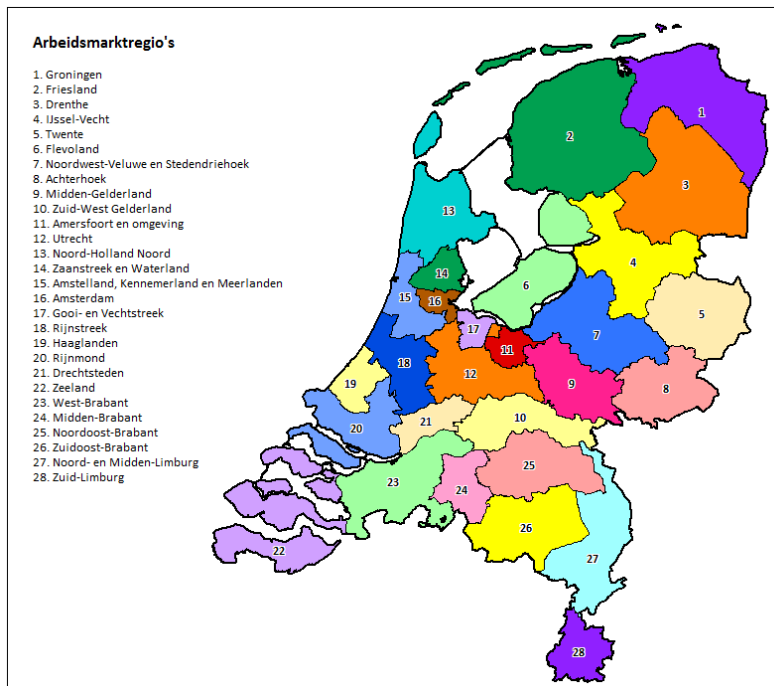
Vatten we de scores op 13 knelpunt- en drukte-indicatoren uit hoofdstuk 3 en 4 voor de regio Friesland samen, en vergelijken we deze met het landelijke gemiddelde, dan laat figuur 11 zien hoe voor de regio het *overall*-beeld eruit ziet. Op een redelijk aantal indicatoren scoorden de praktijken in Friesland in 2019/2020 lager dan landelijk gemiddeld. Zo werd in de regio Friesland relatief minder vaak aangegeven dat het spreekuur uitloopt door drukte en dat er in de afgelopen 5 jaar tijdelijke patiëntenstops waren. Ook geeft een lager percentage aan dat de doktersassistenten een hoge werkdruk ervaren, dat voor deze functie tekorten verwacht worden en er moeilijk vervulbare vacatures zijn. Praktijken in de regio Friesland gaven daarentegen wel veel vaker aan grote problemen te hebben met het vinden van associés en praktijkopvolgers.

Figuur 11 Percentage huisartsenpraktijken dat in 2019/2020 aangaf met 13 verschillende arbeidsmarktknelpunten en drukte-indicatoren te maken te hebben; overall vergelijking van de regio Friesland met Nederland gemiddeld

Over het onderzoeksproject

De serie factsheets over de arbeidsmarkt van de huisartsenzorg per regio in 2019/2020 is gebaseerd op de gewogen resultaten van een webenquête die tussen juli 2019 en februari 2020 onder alle huisartspraktijken in Nederland is uitgezet (bijna 5.000 praktijken), verdeeld over de 28 AZW-regio's die Nederland telt. Bijna een derde van de praktijken (n=1.430, wat overeenkomt met 29%) heeft deze ingevuld. De respons in de regio Friesland was 29% (n=58). De serie bestaat uit 28 aparte factsheets, één voor elke AZW-regio in Nederland. In de factsheet zijn telkens de cijfers met betrekking tot de AZW-regio gepresenteerd naast de landelijke cijfers.

Meer weten

U vindt deze publicatie en alle andere Nivel-publicaties op www.nivel.nl/publicaties.

Voor meer informatie over de Beroepenregistraties van het Nivel, ga naar: [Beroepenregistraties in de Gezondheidszorg](#) of e-mail naar balanshazorg@nivel.nl.

Meer informatie en factsheets over huisartsenzorg per regio

- Batenburg, R., Bosmans, M., Versteeg, S., Vis, E., Asten, B. van, Vandermeulen L., Kruijs, L. van der. Balans in vraag en aanbod huisartsenzorg. Utrecht: Nivel, Prismant, 2018.
- Bosmans, M., Batenburg, R., Keuper, J. Een strategische arbeidsmarktverkenning van de huisartsenzorg in Oost-Nederland. Resultaten van de praktijkenquête 2019 en lokale vraag-aanbod prognoses. Utrecht: Nivel, 2020.

Titelgegevens van deze publicatie

De gegevens uit deze publicatie mogen met de volgende bronvermelding worden gebruikt:

Vis, E., Bosmans, M., Keuper, J., Batenburg, R. Arbeidsmarkt huisartsenzorg regio Friesland, 2019/2020. Utrecht: Nivel, 2020.

Deze factsheet is mogelijk gemaakt en ondersteund door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV).